

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАТИКИ,
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально-наукового
інституту інноватики,
природокористування та
інфраструктури

Василь БРИЧ
“ _____ ” 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
“ _____ ” 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально-наукового
інституту нових освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ
_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

“ФОТОГРАММЕТРІЯ ТА ДИСТАНЦІЙНЕ ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ”

Ступінь вищої освіти – “бакалавр”

Галузь знань: 19 “Архітектура та будівництво”

Спеціальність: 193 “Геодезія та землеустрій”

Освітньо-професійна програма: “Експертна оцінка землі та
нерухомого майна”

Кафедра економічної експертизи та землевпорядкування

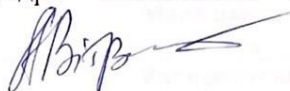
Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Лабораторні (год.)	ІРС, год.	Тренінг, КПЗ год.	Самостійна робота студ., год.	Разом, год.	Залік (семестр)	Екзамен (семестр)
Денна	III	5	28	28	3	8	53	120	-	5
Заочна	III	5	8	4			108	120	-	6

Тернопіль – ЗУНУ, 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 19 “Архітектура та будівництво”, спеціальності: 193 “Геодезія та землеустрій”, затвердженої Вченою Радою ЗУНУ (протокол № 9 від 26.05.2021 р.).

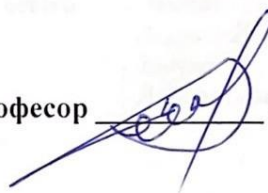
Робочу програму склав

канд. техн. наук, доцент кафедри економічної експертизи та землевпорядкування Андрій ВІТРОВИЙ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної експертизи і землевпорядкування, протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри, докт. екон. наук, професор

Борис ЯЗЛЮК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності Геодезія та землеустрій протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності, докт. техн. наук, професор

Ігор ПЕРОВИЧ

Гарант освітньо-професійної програми докт. техн. наук, професор

Ігор ПЕРОВИЧ

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАТИКИ,
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту інноватики,
природокористування та
інфраструктури

_____ Василь БРИЧ

“ ___ ” _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи

_____ Віктор ОСТРОВЕРХОВ

“ ___ ” _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту новітніх освітніх технологій

_____ Святослав ПИТЕЛЬ

“ ___ ” _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

“ФОТОГРАММЕТРІЯ ТА ДИСТАНЦІЙНЕ ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ”

Ступінь вищої освіти – “бакалавр”

Галузь знань: 19 “Архітектура та будівництво”

Спеціальність: 193 “Геодезія та землеустрій”

Освітньо-професійна програма: “Експертна оцінка землі та
нерухомого майна”

Кафедра економічної експертизи та землевпорядкування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Лабораторні (год.)	РС, год.	Тренінг, КПЗ год.	Самостійна робота студ., год.	Разом, год.	Залік (семестр)	Екзамен (семестр)
Денна	III	5	28	28	3	8	53	120	-	5
Заочна	III	5	8	4			108	120	-	6

Тернопіль – ЗУНУ, 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 19 “Архітектура та будівництво”, спеціальності: 193 “Геодезія та землеустрій”, затвердженої Вченою Радою ЗУНУ (протокол № 9 від 26.05.2021 р.).

Робочу програму склав

канд. техн. наук, доцент кафедри економічної експертизи та землевпорядкування Андрій ВІТРОВИЙ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної експертизи і землевпорядкування, протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри, докт. екон. наук, професор _____ Борис ЯЗЛЮК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності Геодезія та землеустрій протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Голова групи забезпечення

спеціальності, докт. техн. наук, професор _____ Ігор ПЕРОВИЧ

Гарант освітньо-професійної програми

докт. техн. наук, професор _____ Ігор ПЕРОВИЧ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Фотограмметрія та дистанційне зондування землі”
Опис дисципліни “Фотограмметрія та дистанційне зондування землі”

Дисципліна “Фотограмметрія та дистанційне зондування землі”	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань 19 “Архітектура та будівництво”	Статус дисципліни Обов’язкова дисципліна циклу професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 193 “Геодезія та землеустрій” Освітньо-професійна програма: Експертна оцінка землі та нерухомого майна,	Рік підготовки: <i>Денна – 3</i> <i>Заочна - 3</i> Семестр: <i>Денна – 5</i> <i>Заочна – 5,6</i>
Кількість змістових модулів – 4	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 28</i> <i>Заочна - 8</i> Лабораторні заняття: <i>Денна – 28</i> <i>Заочна - 4</i>
Загальна кількість годин: <i>Денна – 120</i> <i>Заочна – 120</i>		Самостійна робота: <i>Денна – 53 год.</i> <i>Заочна – 108 год.</i> Тренінг, КПЗ – 8 год. ІРС – 3 год.
Тижневих годин – 8 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни “Фотограмметрія та дистанційне зондування землі”

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою дисципліни “Фотограмметрія та дистанційне зондування землі” є навчити студентів чітко визначати форми, розміри положення та типи об’єктів в просторі за їх фотографічними знімками, а також дешифрувати об’єкти по спектральних характеристиках растрового зображення та методами цифрової обробки зображень, а також використанню матеріалів аерофотозйомки і космічної зйомки для вирішення задач в області землеустрою і кадастру, в тому числі при інвентаризації земель та нерухомості, встановленні меж землекористування, при межуванні земель, а також при переносі проекту на місцевість.

2.2. Завдання вивчення дисципліни: полягає у засвоєнні теоретичних знань та набутті навиків побудови фотограмметричного зображення, його геометричних властивостей, методів фотограмметричної обробки, а також отримання навиків практичної роботи з даними дистанційного зондування, - їх аналізу і дешифрування.

2.3. Перелік компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

– Здатність застосовувати сучасне інформаційне, технічне і технологічне забезпечення для вирішення складних питань геодезії та землеустрою;

– Здатність виконувати дистанційні, наземні, польові та камеральні дослідження, інженерні розрахунки з опрацювання результатів досліджень, оформляти результати досліджень, готувати звіти при вирішенні завдань геодезії та землеустрою.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Фізика, топографія, комп’ютерна графіка в геодезії, вища математика, геодезія.

2.5. Результати навчання:

- Виконувати обстеження і вишукувальні, топографо-геодезичні, картографічні, проектні та проектно-вишукувальні роботи при виконанні професійних завдань з геодезії та землеустрою;

- Брати участь у створенні державних геодезичних мереж та спеціальних інженерно-геодезичних мереж, організовувати та виконувати топографічні та кадастрові знімання, геодезичні вимірювання, інженерно-геодезичні вишукування для проектування, будівництва та експлуатації об’єктів будівництва.

- Розробляти документацію із землеустрою, кадастрову документацію і документацію з оцінки земель із застосуванням комп’ютерних технологій, геоінформаційних систем та цифрової фотограмметрії, наповнювати даними державний земельний, містобудівний та інші кадастри.

3. Зміст дисципліни «Фотограмметрія та дистанційне зондування землі»

Змістовий модуль 1. Основи фотограмметрії

Тема 1. Загальні відомості з фотограмметрії.

Предмет і задачі фотограмметрії її класифікація. Структура і особливості фотограмметрії та дистанційного зондування землі як навчальної дисципліни. Роль і значення фотограмметрії в управлінні територіями. Історія становлення та розвитку фотограмметрії. Сучасний стан і перспективи розвитку фотограмметрії.

Література: 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15.

Тема 2. Теоретичні основи фотограмметрії.

Одиничний аерознімок - основні елементи центральної проєкції. Системи координат, що використовуються в фотограмметрії. Елементи внутрішнього та зовнішнього орієнтування знімка. Математичні залежності між координатами точок знімка та місцевості. Елементи орієнтування пари знімків. Аналітичне розв'язання основних фотограмметричних задач. Геометричні перетворення, що використовуються у фотограмметрії. Математичні моделі похибок фотограмметричних вимірів. Вплив кривини Землі.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 22.

Змістовий модуль 2. Аерофотознімання.

Тема 3. Основні відомості про аерофотозйомку.

Поняття та види аерофотозйомки місцевості. Аерофотознімальні системи. Визначення параметрів аерофотозйомки. Фізичні властивості аерофотознімка. Геометричні властивості аерофотознімка. Стереоефект і стереомодель.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16.

Тема 4. Технології опрацювання аерофотознімків.

Трансформування поодинокого знімка. Спрощений спосіб опрацювання стереопари. Аналітичний спосіб опрацювання стереопари. Аналоговий спосіб опрацювання стереопари.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15.

Тема 5. Фототріангуляція.

Призначення та загальні характеристики. Основні способи фототріангуляції. Деформація фототріангуляційної мережі. Точність фототріангуляції. Прив'язка аерофотознімків.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 14, 15.

Змістовий модуль 3. Цифрова фотограмметрія.

Тема 6. Основи цифрової фотограмметрії.

Загальні відомості про цифрову фотограмметрію. Цифрові знімальні камери і системи. Сканування фотограмметричних зображень. Визначення плоских прямокутних координат точок цифрового зображення. Основи кореляції відеосигналів. Автоматична побудова моделі поверхні. Цифрове ортофототрансформування. Побудова цифрової моделі рельєфу. Автоматична триангуляція.

Література: 3, 4, 5, 6, 14, 15, 21.

Тема 7. Побудова цифрових моделей об'єктів.

Поняття про цифрові моделі об'єкта. Методи збирання даних для побудови моделі об'єкта. Математичні моделі відтворення та інтерполяції цифрових моделей рельєфу.

Література: 3, 5, 6, 7, 9, 14, 15, 24.

Тема 8. Технології цифрової фотограмметрії.

Цифрові фотограмметричні станції та основні види продукції. Технологія побудови мереж аеротриангуляції з цифрових знімків. Технології взаємного та абсолютного орієнтування моделі. Технології побудови цифрової моделі рельєфу з цифрових аерознімків. Цифрові ортофотокарти. Сумісне опрацювання даних лазерного сканування з літака та цифрових знімків. Сучасні технології у картографуванні територій.

Література: 5, 7, 8, 9, 12, 13.

Змістовий модуль 4. Дистанційне зондування землі.

Тема 9. Дані дистанційного зондування.

Визначення поняття дистанційного зондування (ДЗ). Знімки, отримані за допомогою радарів та інфрачервоного діапазону. Визначення, які пов'язані зі супутниковою зйомкою. Структури даних дистанційного зондування. Формати ДДЗ.

Література: 4, 5, 7, 8, 9, 12, 13.

Тема 10. Підготовка до обробки даних дистанційного зондування.

Геометричне трансформування знімків. Лінійне і нелінійне трансформування знімків. Опорні точки на знімках. Особливості передіскретизації зображення що трансформується. Оцінка середньої квадратичної похибки трансформування знімків.

Література: 3, 4, 5, 7, 8, 9, 14, 15.

Тема 11. Дешифрування знімків.

Класифікація дешифрування. Аналіз місцевості по растровому знімку за допомогою цифрових моделей рельєфу. Задачі, що розв'язуються в процесі розпізнавання даних ДЗ. Навчання по зразках. Оцінювання якості навчальних вибірок. Вирішальні правила розпізнавання. Метод головних компонент. Використання вегетаційних індексів у ДЗ.

Література: 3, 4, 5, 7, 8, 9, 14, 15.

Тема 12. Використання дистанційних методів зондування при обстеженні та картографуванні земель.

Методи отримання необхідної інформації при веденні моніторингу земель. Короткі відомості про технологію вибору спектральних зон зйомки при дистанційному зондуванні. Поняття про земельне картографування з використанням аеро- і космічних знімків.

Література: 3, 4, 5, 7, 8, 9, 14, 15.

**4. Структура залікового кредиту
з дисципліни «Фотограмметрія та дистанційне зондування землі»
(денна форма навчання)**

(денна форма навчання)

	<i>Кількість годин</i>					
	Лекції	Лабора-торні заняття	Само-стійна робота	Індиві-дуальна робота	Тре-нінг, КПЗ	Конт-рольні заходи
Змістовий модуль 1. Основи фотограмметрії						
Тема 1. Загальні відомості з фотограмметрії.	2	2	3	-	2	Пото-чне опиту-вання
Тема 2. Теоретичні основи фотограмметрії.	2	2	4	-		
Змістовий модуль 2. Аерофотознімання.						
Тема 3. Основні відомості про аерофотозйомку.	2	2	4	-	2	Пото-чне опиту-вання
Тема 4. Технології опрацювання аерофотознімків.	4	4	4	1		
Тема 5. Фототріангуляція.	4	4	4	1		
Змістовий модуль 3. Цифрова фотограмметрія.						
Тема 6. Основи цифрової фотограмметрії.	2	2	4	-	2	Пото-чне опиту-вання
Тема 7. Побудова цифрових моделей об'єктів.	2	2	4	1		
Тема 8. Технології цифрової фотограмметрії.	2	2	6	-		
Змістовий модуль 4. Дистанційне зондування землі.						
Тема 9. Дані дистанційного зондування.	2	2	6	-	2	Пото-чне опиту-вання
Тема 10. Підготовка до обробки даних дистанційного зондування.	2	2	6	-		
Тема 11. Дешифрування знімків	2	2	4	-		
Тема 12. Використання дистанційних методів зондування при обстеженні та картографуванні земель.	2	2	4	-		
Разом	28	28	53	3	8	-

(заочна форма навчання)

	<i>Кількість годин</i>			
	Лекції	Лабо- раторні заняття	Самостій- на робота	Індиві- дуальна робота
Змістовий модуль 1. Основи фотограмметрії				
Тема 1. Загальні відомості з фотограмметрії.	0,5	-	8	-
Тема 2. Теоретичні основи фотограмметрії.	0,5	-	8	-
Змістовий модуль 2. Аерофотознімання.				
Тема 3. Основні відомості про аерофотозйомку.	0,5	-	8	-
Тема 4. Технології опрацювання аерофотознімків.	0,5	0,5	8	-
Тема 5. Фототріангуляція.	0,5	0,5	8	-
Змістовий модуль 3. Цифрова фотограмметрія.				
Тема 6. Основи цифрової фотограмметрії.	0,5	-	8	-
Тема 7. Побудова цифрових моделей об'єктів.	0,5	0,5	10	-
Тема 8. Технології цифрової фотограмметрії.	0,5	0,5	10	-
Змістовий модуль 4. Дистанційне зондування землі.				
Тема 9. Дані дистанційного зондування.	1,0	0,5	10	-
Тема 10. Підготовка до обробки даних дистанційного зондування.	1,0	0,5	10	-
Тема 11. Дешифрування знімків	1,0	0,5	10	-
Тема 12. Використання дистанційних методів зондування при обстеженні та картографуванні земель.	1,0	0,5	10	-
Разом	8	4	108	-

5. Тематика лабораторних завдань

Лабораторне заняття №1

Тема: Загальні відомості з фотограмметрії.

Мета: зрозуміти суть та основні завдання фотограмметрії.

Питання для обговорення:

1. Предмет і задачі фотограмметрії її класифікація;
2. Структура і особливості фотограмметрії та дистанційного зондування землі як навчальної дисципліни;
3. Роль і значення фотограмметрії в управлінні територіями;
4. Історія становлення та розвитку фотограмметрії;
5. Сучасний стан і перспективи розвитку фотограмметрії.

Література: 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15.

Лабораторне заняття №2

Тема: Визначення координат точок об'єкта (місцевості) при відомих елементах зовнішнього орієнтування поодинокого кадрового аерофотознімка.

Мета: поглиблення і закріплення теоретичних знань з курсу за темою: «Метричні властивості та використання поодинокого аерофотознімка» та набуття практичних навиків з визначення координат точок об'єкта при розв'язанні прямої фотограмметричної засічки та через трансформовані координати.

Питання для обговорення:

1. Елементи внутрішнього орієнтування знімка;
2. Напрямні косинуси;
3. Формули аналітичного трансформування.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 22.

Лабораторне заняття №3

Тема: Аерофотозйомка.

Мета: поглиблення і закріплення теоретичних знань з аерофотознімання.

Питання для обговорення:

1. Види аерофотозйомки місцевості;
2. Визначення параметрів аерофотозйомки;
3. Фізичні властивості аерофотознімка;
4. Геометричні властивості аерофотознімка.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16.

Лабораторне заняття №4

Тема: Визначення координат точок місцевості за стереопарою знімків при відомих елементах зовнішнього орієнтування.

Мета: поглиблення і закріплення теоретичних знань з розділу «Побудова моделі місцевості за парою знімків» та набуття практичних навиків з визначення координат точок місцевості при розв'язанні прямої фотограмметричної засічки.

Питання для обговорення:

1. Елементи внутрішнього орієнтування аерознімків;
2. Елементи зовнішнього орієнтування пари знімків;
3. Пряма фотограмметрична засічка;
4. Схема стереокомпаратора.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15.

Лабораторне заняття №5

Тема: Фототріангуляція.

Мета: закріпити теоретичні знання з фототріангуляції.

Питання для обговорення:

1. Основні способи фототріангуляції;
2. Деформація фототріангуляційної мережі;
3. Точність фототріангуляції;
4. Прив'язка аерофотознімків.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 14, 15.

Лабораторне заняття №6

Тема: Цифрова фотограмметрія.

Мета: закріпити теоретичні знання з цифрової фотограмметрії.

Питання для обговорення:

1. Поняття про цифровий знімок;
2. Цифрові знімальні камери і системи;
3. Сканування фотограмметричних зображень;
4. Побудова цифрової моделі рельєфу.

Література: 3, 4, 5, 6, 14, 15, 21.

Лабораторне заняття №7

Тема: Побудова цифрових моделей об'єктів.

Мета: навчитися будувати цифрові моделі об'єктів за допомогою спеціального програмного забезпечення.

Питання для обговорення:

1. Методи збирання даних для побудови моделі об'єкта;
2. Математичні моделі відтворення та інтерполяції цифрових моделей рельєфу;
3. Програмне забезпечення для задач аналітичної фотограмметрії.

Література: 3, 5, 6, 7, 9, 14, 15, 24.

Лабораторне заняття №8

Тема: Технології цифрової фотограмметрії.

Мета: навчитися застосовувати технології цифрової фотограмметрії на практиці.

Питання для обговорення:

1. Цифрові фотограмметричні станції;
  2. Технологія побудови мереж аеротріангуляції з цифрових знімків;
  3. Технології побудови цифрової моделі рельєфу з цифрових аерознімків.
- Література: 5, 7, 8, 9, 12, 13.

Лабораторне заняття №9

Тема: Дистанційне зондування землі.

Мета: вивчити основи дистанційного зондування землі.

Питання для обговорення:

1. Поняття дистанційного зондування;
2. Знімки, отримані за допомогою радарів та інфрачервоного діапазону;
3. Структури даних дистанційного зондування;
4. Формати ДДЗ.

Література: 4, 5, 7, 8, 9, 12, 13.

Лабораторне заняття №10

Тема: Обробка даних дистанційного зондування землі.

Мета: навчитись працювати з даними дистанційного зондування землі.

Питання для обговорення:

1. Геометричне трансформування знімків;
2. Лінійне і нелінійне трансформування знімків;
3. Опорні точки на знімках;
4. Оцінка середньої квадратичної похибки трансформування знімків.

Література: 3, 4, 5, 7, 8, 9, 14, 15.

Лабораторне заняття №11

Тема: Дешифрування знімків.

Мета: навчитись дешифрувати цифрові знімки.

Питання для обговорення:

1. Аналіз місцевості по растровому знімку за допомогою цифрових моделей рельєфу;
2. Навчання по зразках;
3. Оцінювання якості навчальних вибірок;
4. Вирішальні правила розпізнавання;
5. Метод головних компонент;
6. Використання вегетаційних індексів у ДЗ.

Література: 3, 4, 5, 7, 8, 9, 14, 15.

Лабораторне заняття №12

Тема: Використання дистанційних методів зондування при обстеженні та картографуванні.

Мета: навчитись використовувати дистанційні методи зондування землі.

Питання для обговорення:

1. Методи отримання необхідної інформації при веденні моніторингу земель;
2. Короткі відомості про технологію вибору спектральних зон зйомки при дистанційному зондуванні;
3. Поняття про земельне картографування з використанням аеро- і космічних знімків.

Література: 3, 4, 5, 7, 8, 9, 14, 15.

6. Тренінг з дисципліни та комплексне практичне індивідуальне завдання

Тренінг (англ. *training*) — це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. *to train* — виховувати, навчати) — комплекс вправ для тренування в чому-небудь. Тренування — система підготовки організму людини з метою пристосування його до підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.
3. **Практична частина** реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.
4. **Підведення підсумків.** Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Комплексне практичне індивідуальне завдання з навчальної дисципліни “Фотограмметрія та дистанційне зондування землі” виконується самостійно кожним студентом на основі даних власних досліджень проведених студентами та з використанням додаткових табличних даних. Метою виконання КПЗ є оволодіння методикою створення ортофотопланів. КПЗ оформляється у відповідності із встановленими вимогами. Цю роботу студенти виконують протягом 2-х тижнів під час проведення тренінгів. Вони проводять обльоти на землях НДВГ «Наука». Також розв’язують типові задачі, з фотограмметрії та дистанційного зондування землі згідно свого варіанту. Розв’язування таких задач допомагає оволодіти практичними навичками вирішення складних ситуаційних вправ у професійній діяльності. Також під час даного тренінгу студент повинен підготувати презентацію на обрану ним або рекомендовані теми.

Презентація, доповідь має бути стислою, лаконічною та мати завершеність викладу інформації на слайдах у супроводі із доповіддю. Максимальна кількість слайдів для презентації актуальних ситуацій складає 12-15 слайдів.

В процесі виконання та оформлення КПЗ студент може використовувати комп’ютерно-інформаційну технологію. Отримані студентом навички будуть застосовуватися ним у процесі виконання курсових робіт, а також при подальшому дипломному проектуванні.

7. Самостійна робота

№ п/п	Тематика
1.	Поняття про фотограмметрію та дистанційне зондування.
2.	Зміни геометрії зображень і помилки розрахунків при порушенні законів лінійної перспективи.
3.	Елементи аерознімки як центральної проєкції.
4.	Технологія трансформування фотомеханічним способом. Особливості фототрансформаторів 1-го і 2-го родів. Оптичні і геометричні умови.
5.	Методика отримання стереомоделей і проведення вимірювань паралактичним методом за допомогою стереоскопічних приладів.
6.	Методика опрацювання зображень на цифрових фотограмметричних станціях; цифрове ортотрансформування аерокосмічних зображень.
7.	Фізика формування інформативного сигналу при зондуванні акваторій, фітоценозів, ґрунтів, атмосфери: оптичний діапазон; інфрачервоний діапазон; надвисокочастотний діапазон.
8.	Аналіз сучасних можливостей отримання матеріалів космічних зйомок з глобальної мережі.
9.	Кількісна оцінка показників якості поверхневих вод за даними космічних зйомок.
10.	Виконання розрахункової роботи «Визначення елементів зовнішнього та внутрішнього орієнтування аерознімки по опорних точках»

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У навчальному процесі використовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, групова робота, реферування, а також методи опитування, тестування, ділові ігри тощо.

У процесі вивчення дисципліни «Фотограмметрія та дистанційне зондування землі» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- поточне тестування та опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- оцінювання виконання КПЗ;
- ректорська контрольна робота;
- підсумковий екзамен;
- інше.

9. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання: Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції інституту за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу та дозволу дирекції інституту.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

В процесі вивчення дисципліни “Фотограмметрія та дистанційне зондування землі” використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента: тестування та опитування; залікове модульне тестування та опитування; оцінювання виконання КПЗ; ректорська контрольна робота, екзамен.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Фотограмметрія та дистанційне зондування землі” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

В 5-му семестрі

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ)	Заліковий модуль 4 (письмовий екзамен)	Разом
20 %	20 %	20 %	40 %	100 %
1. Захист звітів з лабораторних занять (5 тем по 10 балів макс. 50 балів). 2. Письмова робота макс. 50 балів	1. Захист звітів з лабораторних занять (7 тем по 10 балів макс. 70 балів). 2. Тестові завдання (30 тестів по 1 балу за тест – макс. 30 балів).	1. Написання та захист КПЗ макс. 80 балів. 2. Виконання завдань під час тренінгу макс. 20 балів	Тестові завдання (20 тестів по 3 бали за тест – макс. 60 балів). Завдання 1 макс. 20 балів) Завдання 2 макс. 20 балів)	

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-12
2.	Проекційний екран	1-12
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox)	1-12
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-12
5.	Персональні комп'ютери	1-12
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-12
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-12
8.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-12
9.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; PowerPoint і т.і.)	1-12
10.	Програмне забезпечення: Digitals	1-8
11.	Плоттер Epson Sure Color SC – T3200 24”	3, 4

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманенко Ю. Ю. Оцінка точності визначення відстаней за результатами опрацювання аерофотознімків з БПЛА. Інженерна геодезія. 2017. Вип. 64. С. 89–99.

2. Бабушка А. В., Бурштинська Х. В. Авіаційне лазерне сканування: навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 116 с.

3. Баран П. І., Марущак М. П. Топографія та інженерна геодезія : підручник. Київ : Знання України, 2015. 463 с.

4. Боднар О. І., Фінін Г. С., Унгурян П. Я., Шевченко Р. Ю., Дистанційні методи моніторингу довкілля: навч. посібн. Херсон: Олді+, 2019. 298 с.
5. Білоус В.В., Боднар С.П. та ін. Дистанційне зондування з основами фотограмметрії Навчальний посібник / В. В. Білоус, С. П. Боднар, Т. М. Курач, А. М. Молочко, Г. О. Патиченко, І. О. Плісецька ; упоряд. Т. М. Курач. — К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011. — 367 с.
6. Бурштинська Х.В., Станкевич С.А. Аерокосмічні знімальні системи. Львів, Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 292 с.
7. Веб-джерело <http://digitals.at.ua/news/2020-10>.
8. Гриб О. М. Геодезія та картографія Конспект лекцій. – Одеса: Одеський державний екологічний університет (ОДЕКУ), 2017. – 102с.
9. Дорожинський О. Фотограмметрія та дистанційне зондування: актуальний стан і тенденції вдосконалення / О. Дорожинський // Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва : збірник наукових праць Західного геодезичного товариства УТГК / Західне геодезичне товариство Українського товариства геодезії і картографії, Національний університет "Львівська політехніка" ; головний редактор І. С. Тревого. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – Випуск 2 (22). – С. 34-39.
10. Дорожинський О. Л. Фотограмметрія та дистанційне зондування. Книга 1 Підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 176 с.
11. Дудун Т. В. та ін. Картографічне креслення та комп'ютерний дизайн Навчальний посібник — К. : електронне видання, 2011. — 146 с.
12. Картографія. Терміни та визначення / Київ, Держстандарт України. – ДСТУ 2757-94. – 1994. – 95 с.
13. Купріянич І. П. К92 Фотограмметрія та дистанційне зондування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. // І.П. Купріянич, Є.В. Бутенко. К.: МВЦ «Медінформ», 2013. 392 с.
14. Методичні вказівки для виконання практичних та самостійної робіт з навчальної дисципліни «Цифрова обробка зображень» (для студентів 4 курсу денної форми навчання напряму 6.080101 – Геодезія, картографія та землеустрій) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. І. С. Творошенко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 55 с.
15. Чабанюк В. Реляційна картографія: Теорія та практика. монографія Київ: Інститут географії НАН України, 2018. — 525 с.
16. Шевченко Р. Ю. Картографія: Електронний підручник / Шевченко Роман Юрійович. — К.: ЦНМВ «Кий», 2015. — 230 с.
17. Шаульський Д. В. Конспект лекцій з дисципліни Топографія Конспект лекцій.– Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. –62 с.
18. Intergovernmental committee on surveying and mapping, Australian vertical working surface (AVWS), Intergov. Comm. Surv. Mapp. (2019). https://icsm.gov.au/sites/default/files/2019-12/AVWS_Technical_Implementation_Plan_V1.0.pdf.
19. D. Arana, P.O. Camargo, G.N. Guimarães, Hybrid geoid model: theory and application in Brazil, An. Acad. Bras. Cienc. 89 (2017) 1943e1959, <https://doi.org/10.1590/0001-3765201720160802>.

20.T. Fecher, R. Pail, T. Gruber, GOCO05c: a new combined gravity field model based on full normal equations and regionally varying weighting, *Surv. Geophys.* 38 (2017) 571e590, <https://doi.org/10.1007/s10712-016-9406-y>.

21.W. Liang, SGG-UGM-1: The High Resolution Gravity Field Model Based on the EGM2008 Derived Gravity Anomalies and the SGG and SST Data of GOCE Satellite, *GFZ Data Serv.*, 2018, <https://doi.org/10.11947/j.AGCS.2018.20170269>.

22.G. Blewitt, GPS and space-based geodetic methods, in: T. Herring (Ed.), *Treatise on Geophysics*, vol. 3, Academic, Oxford, U. K, 2015, pp. 351e390.

23.X. Fang, Weighted total least-squares with constraints: a universal formula for geodetic symmetrical transformations, *J. Geodes.* 89 (5) (2015) 459e469.

24.Z. Liu, L. Yang, An improved method for spatial rectangular coordinate transformation with big rotation angle, *Journal of Geodesy and Geodynamics* 36 (7) (2016) 586e590 (in Chinese).

25.N. Wijaya, Land use change detection with Landsat images and geographic information systems: case study in the Metropolitan area of Bandung, Indonesia, *Geoplanning J. Geomatics Plan* 2 (2) (2015) 82e92, <https://doi.org/10.14710/geoplanning.2.2.82-92>.